

POLITIKA REGIONALNOG RAZVOJA U RH

Zarić, Slađana

Undergraduate thesis / Završni rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of agriculture / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Poljoprivredni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:151:786502>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-19**

Sveučilište Josipa Jurja
Strossmayera u Osijeku

**Fakultet
agrobiotehničkih
znanosti Osijek**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Faculty of Agrobiotechnical
Sciences Osijek - Repository of the Faculty of
Agrobiotechnical Sciences Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

POLJOPRIVREDNI FAKULTET U OSIJEKU

Sladana Zarić, absolvent

Preddiplomski studij smjer Agroekonomika

POLITIKA REGIONALNOG RAZVOJA REPUBLIKE HRVATSKE

Završni rad

Osijek, 2016

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

POLJOPRIVREDNI FAKULTET U OSIJEKU

Sladana Zarić, apsolvent

Preddiplomski studij smjer Agroekonomika

POLITIKA REGIONALNOG RAZVOJA REPUBLIKE HRVATSKE

Završni rad

Povjerenstvo za ocjenu i obranu završnog rada:

1. Prof.dr.sc. Krunoslav Zmaić, predsjednik
2. Prof.dr.sc. Snježana Tolić, mentor
3. Prof.dr.sc. Tihana Sudarić, član

Osijek, 2016

Sadržaj

1. Uvod	1
2. Metodologija rada	2
3. Pojmovno određenje regije.....	3
3.1. Vrste regija i položaj regija u odnosu na okruženje.....	4
3.2. Kriterij za definiranje veličine regije.....	4
3.2.1. NUTS klasifikacija.....	4
4. Republika Hrvatska	6
4.1. Regije Republike Hrvatske	6
4.1.1. Povijesne regije	6
4.1.2. Suvremene regije	7
4.2. Republika Hrvatska - županije	8
4.3. NUTS klasifikacija Republike Hrvatske	9
4.4. Temeljni značaj gospodarske strukture regija	11
4.4.1. Indeks specijalizacije gospodarske strukture	11
4.4.2. Indeks gospodarske specijalizacije stanovništva	12
5. Regionalna politika Republike Hrvatske	13
5.1. Obilježja regionalne politike u Republici Hrvatskoj.....	13
5.3. Ciljevi politike regionalnog razvoja u Republici Hrvatskoj.....	14
5.3. Načela politike regionalnog razvoja.....	14
5.4. Nositelj politike ravnomjernog regionalnog razvoja.....	15
5.5. Zakonska osnova regionalne politike u Republici Hrvatskoj.....	15
5.6. Zakon o regionalnom razvoju Republike Hrvatske	16
5.7. Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske	16
5.7.1. Strateško planiranje razvoja županija	17
6. Proces pridruživanja Republike Hrvatske Europskoj uniji i ruralna politika Republike Hrvatske.....	19
6.1. LEADER pristup	19
6.1.1. Lokalne akcijske grupe	21
6.2. Financiranje regionalne politike	24
6.3. Regionalna politika i strategije Europa 2020.....	25
6.4. Postignuća regionalne politike u razdoblju od 2007. godine do 2013. godine.....	27
6.5 CLLD pristup razvoju regija.....	28
6.5.1. Načela CLLD – a	29

6.5.2. Ciljevi CLLD – a	29
7. Zaključak	31
8. Popis literature	32
9. Sažetak.....	34
10. Summary	35
11. Popis slika.....	36
Temeljna dokumentacijska kartica	37

1. Uvod

Važnost napretka, učenja i razvoja može se primijeniti na sve aspekte života ljudi, kao i na bilo koju državu u svijetu. Za svaku državu svijeta od velike je važnosti veći izvoz, ostvarivanje pozitivnih gospodarskih rezultata, ulaganja u obrazovanje mladih kao regionalni razvoj.

Regija se može definirati kao područje koje je specifično po svojim obilježjima te se može nalaziti unutar većeg teritorija. Republika Hrvatska, od ulaska u Europsku uniju 2007. godine, koristi NUTS sustav klasifikacije regija te ih danas ima dvije –Kontinentalna Hrvatska iJadranska Hrvatska.Sam regionalni razvoj izuzetno je bitan za Republiku Hrvatsku zato što postoje velike nejednakosti u razvijenosti regija te je potrebno pokrenuti ekonomske procese uz koje će se potaknuti korištenje resursa u slabije razvijenim regijama kako bi se postigao ukupni gospodarski razvoj. Stoga se u posljednjih nekoliko godina radi na regionalnom razvoju Republike Hrvatske.

Temelj regionalne politike Republike Hrvatske je Strategija regionalnog razvoja i Zakon o regionalnom razvoju. Ovu politiku nadopunjuje politika ruralnog razvoja. Upravo iz tih razloga se radi na Leader programu, kojemu je cilj razvoj ruralne i regionalne ekonomije. Ti ciljevi mogu se ispuniti ako se radi na boljoj povezanosti lokalnih i regionalnih potreba uz dostupnost nacionalnih i europskih sredstava. Isto tako potrebno je rješavati razvojne poteškoće u područjima s društveno-gospodarskim razvojnim poteškoćama, te smanjiti negativni učinak državnih granica na razvoj županija.

Sukladno svemu prethodno navedenom, u ovom završnom radu pobliže će se govoriti o regijama Republike Hrvatske, regionalnom razvoju te regionalnoj nejednakosti Republike Hrvatske.

2. Metodologija rada

Predmet završnog rada je analiza politike regionalnog razvoja Republike Hrvatske.

Za izradu ovog rada korištene su metode analize i sinteze. Analizirana je politika regionalnog razvoja Republike Hrvatske, obilježja, ciljevi, načela, nositelji te strategije regionalnog razvoja dok se uz metodu sinteze sve naučeno i istraženo sistematiziralo, te uobličilo u smislenu cjelinu. Korištene su i druge metode: metode komparacije i kompilacije.

3. Pojmovno određenje regije

Postoje razne definicije regije, koje su dali razni autori knjiga i enciklopedija. Prema Hrvatskoj enciklopediji pojam regija dolazi od latinskog „regio“ što označava kraj, predjel, područje, okružje, pokrajinu, zemlju, dio, sloj ili pak stranu. Prema Hrvatskom leksikonu, regija bi bila neki kraj, predio, pokrajina ili pak područje obilježeno određenim prirodnim i društvenim značajkama.

S geografskog stajališta, regije bi se mogle definirati kao područja koja su uglavnom podijeljena fizičkim karakteristikama (fizička geografija), karakteristikama ljudskog utjecaja (ljudska geografija) te interakcijom između ljudi i okoliša (geografija okoliša). Važno je napomenuti da geografske regije i subregije najčešće nisu precizno definirane, dok je u ljudskoj geografiji djelokrug područja kao što su nacionalne granice definiran po zakonu.

Također, regija se može definirati i kao značajno područje ili prostor koji se nalazi unutar većeg teritorija. Istu možemo, promatrati u užem i u širem smislu. U užem smislu regija bi označavala prostor unutar nacionalnih granica dok bi se u širem smislu regijom mogao smatrati svaki prostor koji je širi od nacionalnog, ali ima određeno prepoznatljivo obilježje. Sam nastanak regija može se odvijati spontano, tj. stihijski ili pak planski.

Prema V. Čavracu (2011.) regija je dio zemljišne površine koju karakteriziraju određena obilježja (fizička, ekonomska, politička, itd.) koja ju čine jedinstvenom i različitom od drugih područja.

Uz pojam regije veže se i pojam regionalizacije. Prema Tolić (2012) regionalizacija je proces stvaranja regija u okviru nacionalnog prostora pri čemu se regije profiliraju po nekim prepoznatljivim obilježjima koji su dominantni na njihovom prostoru i po kojima postaju prepoznatljive.

Prema Hrvatskom leksikonu, regionalizacija je proces određivanja, točnije izdvajanja, regija temeljem određenih kriterija. Prema Hrvatskom leksikonu, regionalizacija može biti:

1. Uvjetno – homogena – težnju daje prirodno geografskim obilježjima.
2. Nodalno – funkcionalna – težnja na veličini naselja i organizacijskoj povezanosti prostora.

3.1. Vrste regija i položaj regija u odnosu na okruženje

Regije se mogu definirati prema različitim kriterijima, a neki od kriterija su:

- prema obilježjima
- prema stupnju homogenosti
- prema stupnju razvijenosti
- prema stupnju polarizacije i dr. (Tolić, 2013)

Prema prethodno navedenim kriterijima, regije mogu biti:

1. geografske
2. ekonomske
3. administrativne. (Tolić, 2013)

Kada je u pitanju položaj regije u odnosu na okruženje, isti može biti vertikalni ili horizontalni. Vertikalni položaj podrazumijeva odnos prema centralnoj vlasti ili lokalnoj samoupravi, dok horizontalni položaj podrazumijeva odnos prema drugim regijama iz okruženja unutar nacionalnih granica.

3.2. Kriterij za definiranje veličine regije

Kao što je istaknuto u prethodnom poglavlju, postoje razni kriteriji po kojima se regije definiraju. Isto tako, postoje različiti kriteriji koji se koriste za podjelu teritorija u regije. S obzirom na kriterije koji služe za podjelu teritorija u regije, može se reći da danas postoje pretežno dvije vrste regija nastalih na nekom teritoriju, a to su:

1. normativne regije – nastaju kao izraz političke volje, točnije one služe kao mjesto na kojem određene razine vlasti obnašaju svoje ovlasti, posebno vezane za regionalne politike.
2. analitičke (funkcionalne) regije – određene su analitičkim parametrima te nastaju grupiranjem po zemljopisnim kriterijima ili pak po društveno – ekonomskim kriterijima.

3.2.1. NUTS klasifikacija

NUTS, u prijevodu s francuskog, znači Nomenklatura prostornih jedinica za statistiku. NUTS je poseban sustav za utvrđivanje i klasifikaciju prostornih statističkih jedinica u Europskoj uniji. Sukladno tome, cijeli teritorij Europske unije podijeljen je na nekoliko razina prostornih

jedinica ili cjelina s ciljem da se omogući ujednačeno prikupljanje statističkih podataka koji se mogu usporediti.

NUTS klasifikaciju čine tri razine, a najvažniji kriterij za uspostavu NUTS klasifikacije je broj stanovnika:

1. NUTS 1- područja s minimalno 3 milijuna stanovnika i maksimalno 7 milijuna stanovnika
2. NUTS 2 – područja s minimalno 800 tisuća stanovnika do maksimalno 3 milijuna stanovnika
3. NUTS 3 – područja s minimalno 150 tisuća stanovnika do maksimalno 800 tisuća stanovnika

S obzirom na to da je Republika Hrvatska ušla u Europsku uniju 2007. godine, NUTS kriterij primjenjuje se i na Republiku Hrvatsku. O samoj NUTS klasifikaciji Republike Hrvatske bit će više rečeno u poglavlju 4.3.

4. Republika Hrvatska

Republika Hrvatska europska je država koja je zemljopisno smještena u južnom dijelu Srednje Europe te u sjevernom dijelu Sredozemlja. Glavni grad Republike Hrvatske je Zagreb. Republika Hrvatska ima kopnenu granicu s pet zemalja: Slovenijom, Mađarskom, Srbijom, Bosnom i Hercegovinom te Crnom Gorom; dok morsku granicu ima s Italijom. Kopnena površina Republike Hrvatske iznosi 56.594 km², dok površina obalnog mora iznosi 31 067 km².

Prostor Republike Hrvatske dijeli se na tri prirodno – geografske cjeline ili regije:

1. nizinska ili panonska prirodna regija (obuhvaća 55% teritorija i 66% stanovništva)
2. primorska ili jadranska prirodna regija (obuhvaća 31% teritorija i 31% stanovništva)
3. gorska prirodna regija (obuhvaća 14% teritorija i 3% stanovništva).

Podjela se može napraviti i po funkcionalnom smislu, pa tako dobivamo četiri makroregije:

1. zagrebačka makroregija - obuhvaća središnju Hrvatsku
2. osječka makroregija - obuhvaća istočnu Hrvatsku
3. riječka makroregija - obuhvaća sjeverno hrvatsko primorje
4. splitska makroregija - obuhvaća južno hrvatsko primorje.

Treba napomenuti da gorska Hrvatska nema vlastito makroregionalno središte te se stoga njezini pojedini dijelovi gravitacijski orijentiraju prema Zagrebu, Rijeci ili Splitu.

4.1. Regije Republike Hrvatske

Republika Hrvatska na svom današnjem području obuhvaća veliki broj povijesnih i zemljopisnih regija koje su različitog podrijetla te različite veličine. Nadalje, s obzirom na to da regije nemaju administrativnu potporu, Republika Hrvatska podijeljena je na županije.

4.1.1. Povijesne regije

Republika Hrvatska, a samim time i regije Republike Hrvatske imaju bogatu povijest. Prva rimska pokrajina Dalmacija pružala se duž istočne jadranske obale te je obuhvaćala značajan dio zaleđa koji je danas u sastavu Bosne i Hercegovine. Bizantska Dalmacija obuhvaćala je samo nekoliko obalnih gradova i obližnjih otoka dok je područje koje se danas naziva

Dalmacijom oblikovano kao venecijanski teritorij na istočnom Jadranu potkraj 17. - og i početkom 18. - og stoljeća.

Na sjevernom dijelu istočne obale Jadrana nalazi se Istra, poluotok koji je naziv dobio još u rimsko doba, koja je u 19. – om stoljeću bila zasebna jedinica Habsburškog Carstva. Istra je formalno Hrvatskoj priključena tek nakon Drugog svjetskog rata.

Što se tiče ostalih povijesnih i zemljopisnih naziva, oni se odnose na manje regije.

4.1.2. Suvremene regije

Suvremena regionalna podjela u osnovi prati reljefnu podjelu zemlje. Sjeverni, pretežito nizinski dio zemlje dijeli se na istočnu i središnju Hrvatsku. Istočna Hrvatska obuhvaća tradicionalne regije Slavoniju, Baranju i zapadni dio Srijema, odnosno pravi nizinski prostor Panonske zavale, omeđen najvećim rijekama Savom, Dravom i Dunavom. Glavno je regionalno središte Osijek, luka na Dravi. Veći su gradovi Vinkovci, prometno čvorište, Vukovar, najveća riječna i jedina dunavska luka u zemlji, te Slavonski Brod, Požega i Đakovo.

Središnja Hrvatska obuhvaća krajnje rubne dijelove Panonske zavale te peripanonska područja Hrvatskog zagorja, Međimurja, Pokuplja i Banovine. Ona je populacijsko i gospodarsko težište zemlje s glavnim gradom Zagrebom. Ostali veći gradovi i regionalna središta jesu Varaždin, Čakovec i Krapina u sjevernom dijelu regije, Karlovac i Sisak u južnom te Bjelovar i Koprivnica u istočnom.

Gorska Hrvatska najmanja je i najrjeđe naseljena regija, a obuhvaća planinsko područje zemlje. Sastoji se od manjih cjelina, izrazito šumovitoga Gorskoga kotara, Ogulinsko-plašćanske udoline i Like. Zbog reljefa i klime obradivih je površina malo, te se uzgajaju samo kulture koje podnose oštre klimatske uvjete. Šumarstvo temeljeno na lokalnim resursima dominantna je gospodarska grana. Gradovi su manji nego u ostalim dijelovima zemlje, a regionalna su središta Delnice, Ogulin i Gospić.

Za primorski dio zemlje uvriježena je podjela na sjeverni i južni dio. Sjeverno hrvatsko primorje obuhvaća poluotok Istru, najrazvijeniju turističku regiju, te usko i izduženo

kvarnersko i podvelebitsko primorje s pripadajućim otocima. Najveći je grad i regionalno središte Rijeka, najveća hrvatska luka. Veći su gradovi Pula i Poreč u Istri te Senj u podvelebitskom primorju, a izrazito su turistička središta Rovinj i Opatija te otočna središta Krk, Rab i Mali Lošinj.

Južno hrvatsko primorje povijesna je regija Dalmacija. To je klimatski, krajolički i kulturološki izrazit mediteranski prostor, unutar kojega se razlikuju tri usporedna pojasa: otoci, obala i zaleđe. Regionalno je središte Split, drugi grad po veličini u Hrvatskoj i najveći na obali. Važna regionalna i gospodarska središta još su obalni gradovi Zadar, Šibenik i Dubrovnik te Knin i Sinj u unutrašnjosti.

4.2. Republika Hrvatska - županije

Županija je teritorijalna jedinica u Republici Hrvatskoj koja se pojavila u 10. stoljeću zamijenivši tako župe koje su bile najniži oblik udruživanja ljudi na temelju krvnog srodstva.

Broj, veličina, prava i obveze županija mijenjali su se tijekom povijesti, a danas u Republici Hrvatskoj postoji dvadeset županija:

1. Zagrebačka županija sa sjedištem u Gradu Zagrebu
2. Krapinsko-zagorska županija sa sjedištem u Krapini
3. Sisačko-moslavačka županija sa sjedištem u Sisku
4. Karlovačka županija sa sjedištem u Karlovcu
5. Varaždinska županija sa sjedištem u Varaždinu
6. Koprivničko-križevačka županija sa sjedištem u Koprivnici
7. Bjelovarsko-bilogorska županija sa sjedištem u Bjelovaru
8. Primorsko-goranska županija sa sjedištem u Rijeci
9. Ličko-senjska županija sa sjedištem u Gospiću
10. Virovitičko-podravska županija sa sjedištem u Virovitici
11. Požeško-slavonska županija sa sjedištem u Požegi
12. Brodsko-posavska županija sa sjedištem u Slavonskom Brodu
13. Zadarska županija sa sjedištem u Zadru
14. Osječko-baranjska županija sa sjedištem u Osijeku
15. Šibensko-kninska županija sa sjedištem u Šibeniku
16. Vukovarsko-srijemska županija sa sjedištem u Vukovaru

17. Splitsko-dalmatinska županija sa sjedištem u Splitu
18. Istarska županija sa sjedištem u Pazinu
19. Dubrovačko-neretvanska županija sa sjedištem u Dubrovniku
20. Međimurska županija sa sjedištem u Čakovcu. (4.3. NUTS klasifikacija Republike Hrvatske

NUTS regije u Hrvatskoj predstavljaju teritorijalnu podjelu Hrvatske za statističke potrebe, s tri NUTS razine: NUTS-1: Hrvatska; NUTS-2: statističke regije (sada Kontinentalna i Jadranska Hrvatska - do kolovoza 2012. Sjeverozapadna, Panonska i Jadranska Hrvatska); te NUTS-3: 21 županija.

Prema Nacionalnoj klasifikaciji prostornih jedinica iz 2007. godine Republika Hrvatska bila je podijeljena na tri NUTS regije:

1. kao prostornom jedinicom za statistiku prve razine smatra se cijela Republika Hrvatska
2. prostorne jedinice druge razine su tri statističke regije: Sjeverozapadna, Središnja i Istočna Hrvatska te Jadranska Hrvatska
3. kao administrativna jedinica treće razine navodi se 20 županija i grad Zagreb kao posebna administrativna jedinica.

Čavrak (2001) pravi sljedeću NUTS 2 podjelu Republike Hrvatske:

HR01: Sjeverozapadna Hrvatska koju čine: Grad Zagreb, Zagrebačka, Krapinsko-zagorska, Varaždinska, Koprivničko-križevačka i Međimurska županija.

HR02: Središnja i istočna (Panonska) Hrvatska koju čine: Bjelovarska-bilogorska, Virovitičko-podravska, Požeško-slavonska, Brodsko-posavska, Osječko-baranjska, Vukovarsko-srijemska, Sisačko-moslavačka i Karlovačka županija.

HR03: Jadranska Hrvatska koju čine: Primorsko-goranska, Zadarska, Ličko-senjska, Šibensko-kninska, Splitsko-dalmatinska, Istarska i Dubrovačko-neretvanska županija.

Slika 1. Tri hrvatske NUTS 2 regije

Izvor: http://www.obz.hr/images/panonska_500.jpg

Zbog brojnih nedostataka prethodno navedene NUTS 2 podjele uvedena je nova podjela na dvije statističke regije: Kontinentalna Hrvatska i Jadranska Hrvatska.

Slika 2. Dvije hrvatske NUTS 2 regije

Izvor: <http://www.obz.hr>

Kao osnovne prednosti nove podjele na dvije statističke regije, Kontinentalnu i Jadransku, navodi se sljedeće:

- sva područja Republike Hrvatske će moći koristiti sredstva iz strukturnih fondova s najvećim stupnjem povoljnosti najmanje do 2027. godine
- omogućuje se veća razina državnih potpora korisnicima na području sjeverozapadne Hrvatske
- olakšava planiranje i provedbu razvojnih projekata zbog jednakih pravila na cijelom teritoriju Republike Hrvatske
- zbog uključenosti Grada Zagreba povećava se ukupni apsorpcijski kapacitet Republike Hrvatske
- olakšava administrativno praćenje provedbe operativnih programa

4.4. Temeljni značaj gospodarske strukture regija

Analiza strukture regionalnog gospodarstva i temeljnih karakteristika gospodarskog profila vrši se uz pomoć Indeksa specijalizacije gospodarske strukture i Indeksa specijalizacije stanovništva. O ovim indeksima se može više vidjeti u Blair, 1995:106-115.

4.4.1. Indeks specijalizacije gospodarske strukture

Indeks specijalizacije gospodarske strukture mjeri udio pojedinih djelatnosti u ukupnom gospodarstvu neke županije (NUTS 2 regije) u usporedbi s nacionalnim prosjekom.

$$I_{zi} = (Z_i / Z_t) / (H_i / H_t)$$

I_{zi}=indeks specijalizacije; **Z_i**= bruto domaći proizvod pojedine regije u promatranoj djelatnosti; **Z_t**= bruto domaći proizvod u gospodarstvu regije; **H_i**= bruto domaći proizvod u promatranoj djelatnosti RH; **H_t**=bruto domaći proizvod Hrvatske

Ako je indeks specijalizacije (**I_z**) veći od 1, tada je regija razmjerno specijalizirana u promatranoj djelatnosti u odnosu na nacionalni prosjek. (Čavrak, 2001.)

4.4.2. Indeks gospodarske specijalizacije stanovništva

IN_{zi}= indeks gospodarske specijalizacije stanovništva regije u promatranoj djelatnosti; **P_{zi}**= bruto domaći proizvod regije u promatranoj djelatnosti; **N_z**= ukupan broj stanovnika u analiziranoj regiji; **P_{hi}**= bruto domaći proizvod u promatranoj djelatnosti u RH; **N_h**= ukupan broj stanovnika RH.

Ako je **IN_{zi}** veći od 1 tada je regija razmjerno specijalizirana u promatranoj djelatnosti u odnosu na prosjek.

Vrijednost ovih indeksa mijenjaju se tek u duljem roku i nisu pod velikim utjecajem kratkoročnih fluktuacija. (Čavrak, 2001.)

5. Regionalna politika Republike Hrvatske

Regionalni razvoj je izuzetno bitan za svaku državu zato što predstavlja pokretanje ekonomski procesa i potiče korištenje resursa u slabije razvijenim regijama kako bi se postigao ukupni održivi gospodarski razvoj regije koji je u skladu s vrijednostima i očekivanjima poduzetništva, građana i posjetitelja.

Pavić – Rogošić (2012) smatraju da je ideja regionalne politike optimizirati razvojne potencijale svih regija tako da se unaprijedi njihovo ukupno gospodarsko-socijalno stanje, pri čemu je potrebno pružanje podrške onim područjima koja zaostaju u razvoju.

Tolić (2013) ističe tri razloga zašto se regionalna politika Republike Hrvatske treba definirati:

1. Veće širenje društveno-gospodarskih razvojnih nejednakosti, i povećanje neujednačenosti kvalitete života u različitim dijelovima Hrvatske.
2. nastojanje RH da u potpunosti integrira svoje gospodarstvo i tržište u EU i globalni kontekst, pri čemu je bitno da svi dijelovi zemlje budu sposobni se natjecati u takvom okruženju.
3. Usklađivanje s praksom i standardom Europske unije na ovom području.

5.1. Obilježja regionalne politike u Republici Hrvatskoj

Obilježja regionalne politike u Republici Hrvatskoj su:

- naslijeđeni problemi u regionalnom razvoju iz prošlosti koji su se manifestirali u neujednačenom razvitku
- postoji izražena regionalna diferenciranost
- postoji izgrađena regionalna struktura, koju karakterizira mala kompetencija zbog visoke administrativne centralizacije države
- postoji izgrađena regionalna zakonodavna infrastruktura
- naglašen je politički faktor u regionalnoj politici
- problemi koji su proizašli iz ratnih zbivanja, tranzicije, odnosa centralne vlasti prema regionalnoj i lokalnoj vlasti, regionalna politika se nije pokazala učinkovitom (Tolić, 2013.)

Unazad nekoliko godina, ulažu se veliki naponi da se RH što više približi EU, što se pozitivno odražava i na usklađivanje koncepta regionalne politike s europskom.

5.3. Ciljevi politike regionalnog razvoja u Republici Hrvatskoj

Ciljevi politike regionalnog razvoja u RH su:

- poticati proces obnove ratom razorenih područja
- smanjiti prostornu neujednačenost regionalnih stopa nezaposlenosti
- poticati proces industrijskog restrukturiranja u pojedinim županijama
- jačati konkurentske sposobnosti pojedinih regija
- poticati stvaranje izvozno orijentiranih regija (županija)
- poticati stvarna ulaganja u slabije razvijene regije
- zaustavljanje depopulacije u pojedinim regijama
- očuvanje i unapređenje okoliša
- stvaranje osnove za integraciju hrvatskih regija u EU regionalnom strukturom.

5.3. Načela politike regionalnog razvoja

Zajednički savjetodavni odbor EU-Hrvatska na 11.sastanku u Beču, 5. lipnja 2012. istaknuoje 8 načela politike regionalnog razvoja.

1. Solidarnost i usmjerenost- temelj razvoja potpomognutih područja je uzajamna solidarnost svih građana RH, i usmjeren je na dodatno poticanje razvoja područja koja znatno zaostaju za nacionalnim prosjekom.
2. Jednake mogućnosti- temelj politike regionalnog razvoja je stvaranje životnih uvjeta u kojima će svatko imati jednake mogućnosti za razvoj vlastitih potencijala, bez obzira na mjesto stanovanja.
3. Partnerstvo i suradnja- temelj politike regionalnog razvoja je partnerstvo i suradnja između javnog, privatnog i civilnog sektora, gdje se podrazumijeva suradnja između tijela državne uprave, jedinica lokalne samouprave, jedinica područne (regionalne) samouprave, gospodarskih subjekata, znanstvenih zajednica i dr.
4. Strateško planiranje- strateško planiranje regionalnog razvoja ostvaruje se donošenjem i provedbom višegodišnjih planskih dokumenata.
5. Udruživanje financijskih sredstava- financiranje regionalnog razvoja osigurano je udruživanjem sredstava iz izvora namijenjenih za pripremu, izradu , i provedbu planskih dokumenata te razvojnih projekata.
6. Praćenje i vrednovanje- zbog bolje djelotvornosti , učinkovitosti regionalnog razvoja,provedba politike regionalnog razvoja se sustavno prati i vrednuje.

7. Održivost- skladnom i uravnoteženom razvoju RH koji osigurava zaštitu prirodnog okoliša i kulturnog bogatstva pridonosi politika regionalnog razvoja.
8. Lokalna autonomija – politika regionalnog razvoja provodi se u skladu s autonomijom jedinica lokalne i područne samouprave, zajamčenim pravnim poretkom RH.

5.4. Nositelj politike ravnomjernog regionalnog razvoja

Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije je nositelj politike ravnomjernog regionalnog razvoja čiji je cilj razvijati slabije razvijena područja u RH i tako smanjiti regionalne razvojne nejednakosti u RH.

Ministarstvo obavlja upravne i druge poslove koji se odnose na:

- Planiranje i provođenje regionalne razvojne politike i uspostave cjelovitog sustava planiranja, programiranja, upravljanja te financiranja regionalnog razvoja
- Predlaganje i koordinaciju provedbe državnih poticajnih mjera i regionalnih razvojnih programa i projekata, te praćenje njihove provedbe
- Suradnju i koordinaciju potrebnih aktivnosti s jedinicama lokalne i regionalne samouprave, te s ostalim sudionicima i nositeljima u pripremi, organizaciji i provedbi razvojnih programa
- Priprema strateških dokumenata koji uređuju nacionalne razvojne ciljeve i prioritete za korištenje sredstava iz fondova EU, te prati provedbu mjera i aktivnosti utvrđenih tim strateškim dokumentima
- Održivi razvoj Jadranskog mora, otoka i priobalja; predlaganje razvojne politike i uspostave cjelovitog sustava planiranja, programiranja, upravljanja i financiranja razvoja otoka i priobalja.

5.5. Zakonska osnova regionalne politike u Republici Hrvatskoj

Postoji niz zakona koji su bitni za provođenje politike regionalnog razvoja, a najvažniji su:

- Zakon o područjima posebne državne skrbi
- Zakon o otocima
- Zakon o brdsko-planinskim područjima na snazi od 1.1.2015.
- Zakon o prostornom planiranju
- Zakon o lokalnoj i područnoj samoupravi

- Zakon o financiranju lokalne i područne samouprave

5.6. Zakon o regionalnom razvoju Republike Hrvatske

Zakonom, donesenim 11. prosinca 2009., uređuju se ciljevi i načela upravljanja regionalnim razvojem Republike Hrvatske, planski dokumenti, tijela nadležna za upravljanje regionalnim razvojem, ocjenjivanje stupnja razvijenosti jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i izvještavanje o provedbi regionalne razvojne politike. 3.12.2014. godine je na saborskoj sjednici usvojen novi zakon o regionalnom razvoju te je na snazi od 1.1.2015. godine.

Cilj politike regionalnog razvoja je pridonijeti gospodarskom rastu i razvoju RH, sukladno načelima održivog razvoja, stvaranjem uvjeta koji će svim dijelovima zemlje omogućavati jačanje konkurentnosti i realizaciju vlastitih razvojnih potencijala.

5.7. Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske

Smjernice za razvoj županija i širih regija, stavljaju u središte nacionalni sustav koji omogućuje svim bitnim sudionicima procesa razvoja da rade zajedno kako bi definirali prioritete i pružili rješenja za probleme koje regije imaju.

Regionalna politika se razlikuje od ostalih sektorskih strategija i politika usredotočenih na :

- Izgradnju jedinstvenog sustava upravljanja razvojem na području čitave države
- Suočavanje s razvojnim poteškoćama pojedinih područja
- Promicanje prekogranične suradnje. (Tolić, 2013.)

Prilikom izrade strategije regionalnog razvoja RH pažnja se je obraćala na sveukupni cilj te na strateški cilj.

Sveukupni cilj: postojanje funkcionalne politike regionalnog razvoja u Hrvatskoj koja doprinosi održivom razvoju i nacionalnoj konkurentnosti.

Strateški cilj 1: Sve su županije sposobne doprinosti održivom razvoju i nacionalnoj konkurentnosti – te smanjivanju socijalnih i gospodarskih razlika u državi.

a) **Prioritet 1.1.**- Jačanje svih županija i širih regija kako bi koristile i upravljale svojim razvojnim potencijalom.

⇒ **Program razvoja županija i širih regija**-nacionalni okvir s ciljem jačanja planiranja razvoja i provedbenih kapaciteta na županijskoj i regionalnoj razini.

b) **Prioritet 1.2.**-Potpora područjima koja trajno zaostaju u razvoju kako bi doprinijela održivom razvoju i nacionalnoj konkurentnosti.

⇒ **Program za područja s razvojnim poteškoćama**- Državni program za potporu razvoju gospodarstva, ljudskih resursa, lokalnog razvoja i infrastrukture.

c) **Prioritet 1.3.**- Smanjenje negativnih učinaka granica na razvoj županija jačanjem prekogranične suradnje.

⇒ **Program za prekograničnu i međuregionalnu suradnju**- Razvojni ciljevi i prioriteti za prekograničnu suradnju: morska granica, EU kopnena granica, kopnena granica sa zemljama koje nisu članice EU.

Strateški cilj 2: Uveden učinkovit sustav za upravljanje regionalnim razvojem.

a) Prioritet 2.1.- Izrada i provedba usklađenog i cjelovitog pravnog okvira

b) Prioritet 2.2.- Uspostava učinkovitog institucionalnog okvira za upravljanje regionalnom politikom.

⇒ **Smjernice za upravljanje**- Godišnji ciljevi, smjernice i aktivnosti kako bi se poboljšalo programiranje, sustavi i strukture za upravljanje regionalnim razvojem-pripremljeno od strane koordinacijskog ministarstva.

(Tolić,2013.)

5.7.1. Strateško planiranje razvoja županija

Uloga županijske razvojne strategije je identifikacija najrelevantnijih lokalnih potreba i uskih grla u razvoju. Županijska razvojna strategija se odvija po domaćim uputama državne politike u cilju razvoja regija. Uz Nacionalni razvojni plan i smjernice za regionalni razvoj, županije izrađuju i svoje županijske razvojne planove, poznatiji kao ROP-ovi odnosno Regionalni operativni programi. Regionalni operativni programi su instrumenti koji služe za bolje prikupljanje dodatnih sredstava za neke razvojne projekte.

Županijske razvojne jedinice/agencije daju podršku županijskom partnerstvu u radu, te drugim sudionicima u provedbi županijske razvojne strategije, sudjeluju pripremanju strateških dokumenata, obavljaju istraživanja, omogućuju konzultacije s lokalnim interesnim skupinama.

6. Proces pridruživanja Republike Hrvatske Europskoj uniji i ruralna politika Republike Hrvatske

Temelj financiranja provedbe Strategije i razvojnih programa prije ulaska u Europsku uniju su bili državni, županijski, i lokalni proračuni. Dok je Republika Hrvatska imala status zemlje kandidatkinje za Europsku uniju, bila su joj otvorena tri pretprijetna fonda- PHARE, ISPA I SAPARD. Republika Hrvatska u prva dva sudjeluje od 2005. godine a u trećem od 2006. godine.

Fond IPA čini pet komponenata: razvoj institucija, prekogranična suradnja, regionalni razvoj, razvoj ljudskih potencijala te ruralni razvoj. Nakon ulaska u Europsku uniju Hrvatska ima na raspolaganju strukturne instrumente kohezijske politike Europske unije- Europski fond za regionalni razvoj , Europski socijalni fond, Kohezijski fond, Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj, te niz drugih programa koji su Republici Hrvatskoj na raspolaganju od 1. srpnja 2013. godine kada je postala punopravnom članicom Europske unije.

U Hrvatskoj se od 2008. do 2016. provodio IPARD operativni program ruralnog razvoja i sastoji se od mjera u skladu s prioritetima. Razvojni projekti se sufinanciraju sljedećim mjerama:

- Mjera 101 - Ulaganja u poljoprivredna gospodarstva
- Mjera 103 - Ulaganja u preradu i trženje poljoprivrednih proizvoda
- Mjera 202 – Priprema i provedba lokalnih razvojnih strategija
- Mjera 301 – Unapređenje i razvoj ruralne infrastrukture
- Mjera 302 – Diversifikacija i razvoj ruralnog gospodarstva

Mjera 202 – provedba europskog Leader programa odnosno mjera za uspostavu lokalnih akcijskih grupa – LAG-ova.

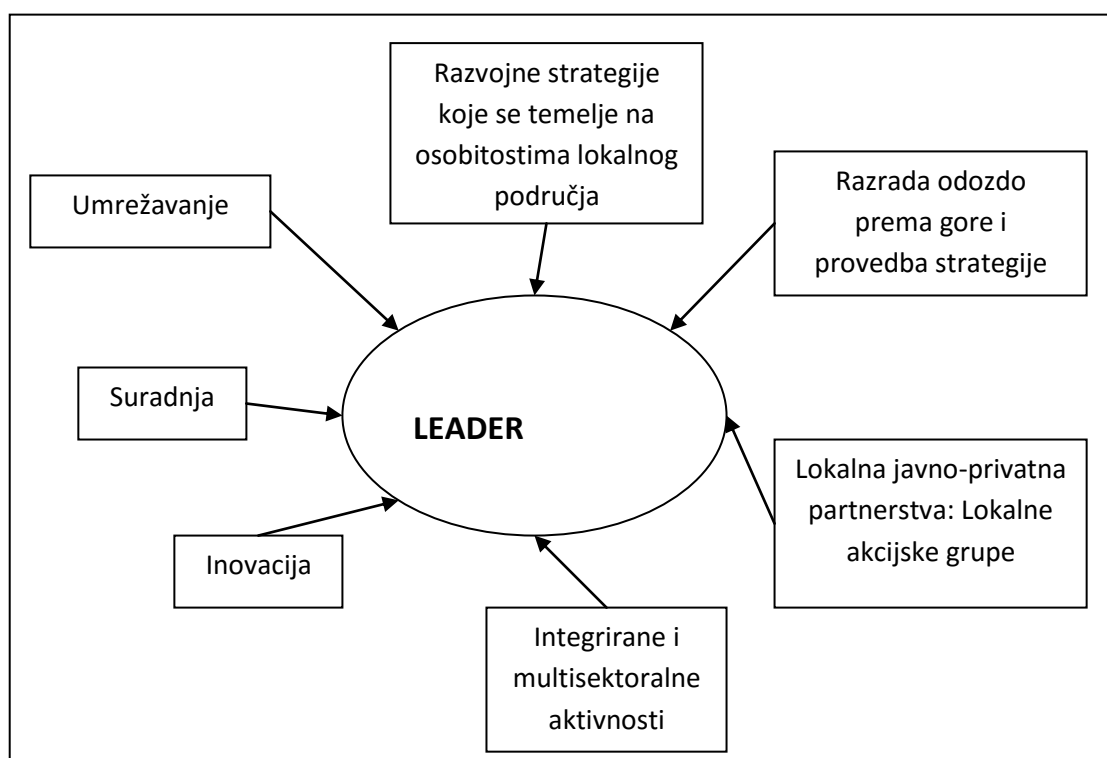
6.1. LEADER pristup

Leader pristup je horizontalna os ruralne politike koja pomaže za ostvarivanje tri osnovna cilja – ekonomski, okolišni i socijalni.

LEADER je akronim od „Veze između aktivnosti za razvoj ruralne ekonomije“, izvorni naziv je francuskog porijekla: „Liaison Entre Actions de Développement Rural“

LEADER se provodi na području EU od 1991. g. kroz više faza: Leader 1, Leader 2, Leader+. Program LEADER I (1991.-1993.) podržao je 217 LAG-ova sa 442 milijuna eura, program LEADER II (1994.-1999.) podržao je 906 LAG-ova sa 1.755 milijardi eura, a program LEADER + (2000.-2006.) podržao je 893 LAG-ova sa 2.105 milijardi eura.

LEADER mreža Hrvatske osnovana je na inicijativu 20 Lokalnih akcijskih grupa te 7 institucija i organizacija nacionalne razine djelovanja, u Karlovcu, 12. travnja 2012. godine. (<http://www.lmh.hr/o-nama>, pristupljeno:14.09.2016.)

Slika 3. Načela LEADER pristupa (izvor: LEADER pristup- osnovni vodič. Europska komisija)

Specifičnosti Leader koncepta:

- izrada razvojne *strategije* i razvojnih programa o kojima odlučuju lokalni akteri – dionici na lokalnoj razini u *suradnji* s LAG-om.
- pokazuje *kako* djelovati
- definiran pomoću *sedam* ključnih načela

Načela Leader pristupa:

1. Pristup baziran na području – prepoznavanje lokalnih osobitosti
2. Organizacija i ustroj lokalnih partnerstva – Lokalne Akcijske grupe (LAG)
3. Priprema i provedba lokalne razvojne strategije
4. Integrira zainteresirane dionike iz različitih sektora za provođenje zajedničkih projekata
5. Potiče pristup „odozdo“ (bottomup) u odlučivanju i donošenju odluka na lokalnoj razini kroz uključivanje svih zainteresiranih lokalnih partnera
6. Objedinjuje sve mogućnosti za provedbu lokalnih, interregionalnih i trans-kooperativnih projekata
7. Potiče umrežavanja u cilju stimuliranja kooperativnosti i razmjene znanja od lokalne do trans-nacionalne razine

6.1.1. Lokalne akcijske grupe

Lokalne akcijske grupe su važan dio programa LEADER. LAG-ovi predstavljaju suvremene oblike sudioničkog upravljanja razvojem mikro regija u ruralnim područjima Europske unije gdje građani i njihove sve organizacije imaju glavnu ulogu. Hrvatska trenutno broji 59 LAG-a. (Tolić i sur, 2013.)

LAG-ovi se rasprostiru se na površini od 53.231,23 km², što čini 94,14% ukupnepovršine Hrvatske. Na području LAG-ova živi 2.461.127 stanovnika, što čini 57,44% ukupnog stanovništva Republike Hrvatske. Hrvatski LAG-ovi obuhvaćaju 536 jedinica lokalne samouprave (122 grada i 414 općina), što čini 96,40% ukupnog broja jedinica lokalne samouprave u Hrvatskoj.

Od ukupno 53 LAG-a (stariji podatak) na području Republike Hrvatske svega deset (18,9%) je zabilježilo porast broja stanovnika između 2001. i 2011. godine dok ih je 43 zabilježilo pad (81,1%).

Pojedini LAG-ovi izgubili su čak i preko 10% populacije u periodu od samo 10 godina. Na temelju toga možemo zaključiti da u tim područjima politika regionalnog razvoja nije urodila željenim plodom te se moraju uložiti dodatni naponi kako bi se taj trend zaustavio.

LAG-ovi potiču informiranost lokalnog stanovništva, pokreću partnerstva i suradnju, koriste se različitim instrumentima za mikrokreditiranje, te provode projekte. Odobreni LAG-ovi su u 2014. ostvarili 7.276.216,62 kn kao povrat za radna mjesta i aktivnosti od ukupno potrošenih 9.443.006,16 kn – 93 zaposlenih / 75 radnih mjesta (101.537 kn po radnom mjestu). (Tolić, 2013.)

LAG treba udružiti partnere iz javnog i privatnog sektora, pazeći na uravnoteženu zastupljenost predstavnika postojećih lokalnih interesnih skupina, koji dolaze iz različitih socio-ekonomskih sektora. Na razini odlučivanja, bar 50% članova mora dolaziti iz poslovnog sektora i sektora civilnog društva. LAG se može osnovati ad hoc, ili se može graditi na već postojećim partnerstvima.

Najčešći sudionici u LAG-u su:

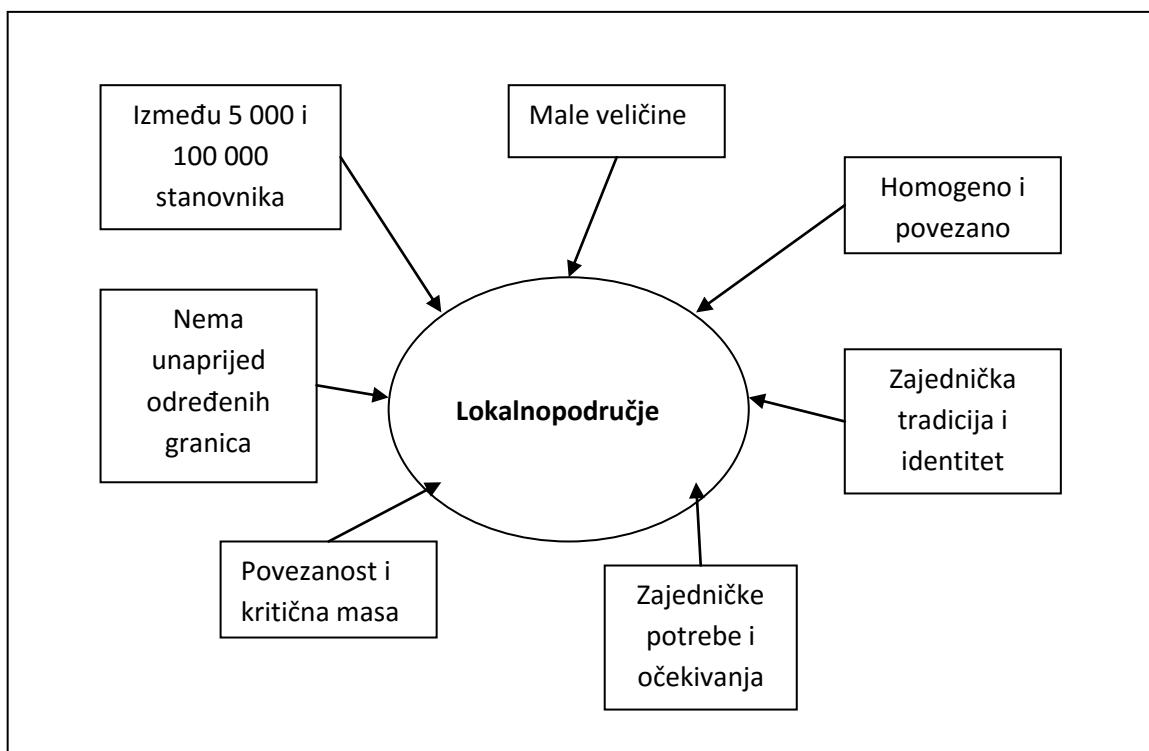
- predstavnici lokalne samouprave i javnih ustanova
- profesionalne organizacije i savezi (poljoprivrednika, malih poduzetnika i drugih djelatnosti)
- udruge (za razvoj zajednice, za zaštitu okoliša i krajolika, usluge u kulturi, socijalne usluge, udruge žena, mladih, itd.)
- razvojne agencije
- dionička društva, poslovni inkubatori i druge organizacije poslovnog sektora
- mediji
- viđeniji pojedinci.

Kriteriji prihvatljivosti LAG-ova:

- Izabrani LAG-ovi moraju obuhvaćati teritorij usklađen s kriterijima LEADER-a u smislu ljudskih, financijskih i ekonomskih resursa za potporu strategiji održivog razvoja.
- LAG je službeno registrirana udruga utemeljena na važećem Zakonu o udrugama ili drugom odgovarajućem obliku unutar hrvatskog zakonodavnog okvira.
- Na razini donošenja odluka, upravno tijelo LAG-a predstavlja interese različitih javnih i privatnih skupina područja i ruralnog stanovništva, osiguravajući da najmanje

50% čine članovi koji predstavljaju gospodarske partnere i civilno društvo. Minimum od 20% su predstavnici lokalnih vlasti.

- Upravno tijelo LAG-a je reprezentativno, osiguravajući dobnu raznolikost (barem jedan član trebao bi biti mlađi od 25 godina) i ravnopravnost spolova (najmanji udio od 30% žena).
- LAG treba predložiti integriranu lokalnu razvojnu strategiju koja se temelji na smjernicama upravnog tijela. LAG će provoditi lokalne razvojne strategije i upravljati javnim sredstvima.

Slika 4. Definicija lokalne akcijske grupe: pristup temeljen na osobitostima područja(izvor: LEADER pristup –osnovni vodič, Europska komisija)

Slika 5. Karta Hrvatskih Lagova (izvor: <http://hmrr.hr/hr/leader/hrvatski-lagovi>, pristupljeno: 14.09.2016.)

6.2. Financiranje regionalne politike

Regionalna politika financira se iz tri fonda Europske unije :

1. Europski fond za regionalni razvoj (ERDF) - jača gospodarsku i socijalnu koheziju EU, ispravljajući ravnotežu između regija.
2. Kohezijski fond (KF) - smanjuje gospodarske i socijalne razlike i služi promicanju održivog razvoja.
3. Europski socijalni fond (ESF) - ima za cilj smanjenje stope siromaštva.

Ostali fondovi su Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EAFRD) te Europski fond za pomorstvo i ribarstvo (EMFF), a svi zajedno čine Europske strukturne i investicijske fondove (ESI).

U RH fond za sufinanciranje provedbe EU projekata na regionalnoj i lokalnoj razini za 2015. godini pruža pomoć jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave. Ovaj fond se financira iz 1,5% prihoda od poreza na dohodak i neiskorištena sredstva se prenose u iduću

godinu. Minimalna vrijednost zahtjeva za dodjelu sredstava po projektu ne smije biti manja od 75 000 kuna, maksimalna vrijednost 7,5 milijuna kuna.

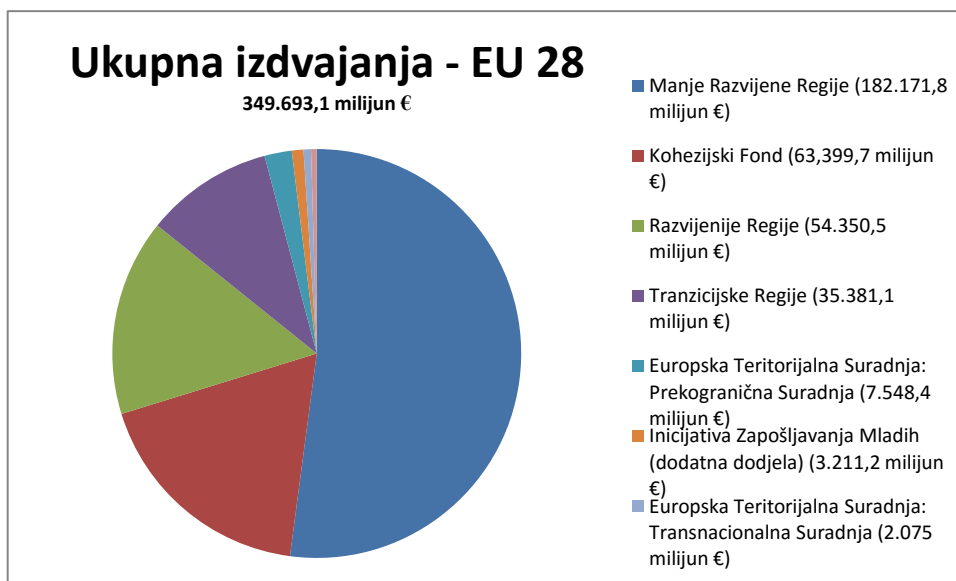
Projekti RH iz Europske unije: Projekt prometne osovine za brže željezničke usluge u jugoistočnoj Europi, Revitalizacija nekadašnje željezničke pruge u svrhu rekreacije i sportskih aktivnosti, Centar za gospodarenje otpadom smanjit će količinu otpada na odlagalištima u Hrvatskoj, Kroz projekt sanacije željezničke pruge na hrvatsko-srpskoj granici obnovljena ratom oštećena infrastruktura.

6.3. Regionalna politika i strategije Europa 2020

Investicijska sredstva regionalne politike ispunjavaju ciljeve europske politike za pametan, održiv i uključiv rast u Europskoj uniji do 2020. Regionalna politika je ublažila najgore posljedice krize u europskim regijama i gradovima.

5 Ciljeva za EU za 2020.:

1. Otvaranje radnih mjesta: planira se zapošljavanje 75% osoba u dobi od 20 do 64 godine
2. Istraživanje i razvoj: 3% europskog BDP-a planira se uložiti u istraživanje i razvoj
3. Klimatske promjene i održivost energetske izvora:
 - smanjenje emisija stakleničkih plinova u EU za 20% u odnosu na razinu iz 1990.
 - 20% energije iz obnovljivih izvora
 - povećanje energetske učinkovitosti od 20%
4. Obrazovanje:
 - smanjivanje postotka onih koji odustaju od školovanja
 - smanjenje od barem 20 milijuna ljudi koji žive na granici siromaštva i društvene isključenosti
5. Borba protiv siromaštva i društvene isključenosti:
 - smanjenje od barem 20 milijuna ljudi koji žive na granici siromaštva i društvene isključenosti.

Slika 6. Ukupna izdvajanja Europske unije

Izvor: http://ec.europa.eu/regional_policy/hr/policy/what/investment-policy/

Raspoloživa proračunska sredstva 2014. – 2020.

U razdoblju 2014. – 2020. Sredstva regionalne i kohezijske politike iznose 351,8 milijardi EUR.

Prema podacima Središnjeg ureda zastupnika eu. parlamenta u Zagrebu, sredstva namijenjena poljoprivredi i ruralnom razvoju su osigurana unutar proračunske Glave 2 pod nazivom „Održivi rast“ u visini od oko 62,5 milijardi EUR. Od toga su 42,3 milijarde EUR namijenjene uređenju tržišta a 20,2 milijardi EUR-a za ruralni razvoj, ribarstvo, i zaštitu okoliša. Europski poljoprivredni proračun je u okviru od oko 55,3 milijarde EUR-a.

Vrijednosti glavnih ciljeva za RH

GLAVNI CILJ	RH (2011.)	RH (2020.)	EU (2020.)
1. Zapošljavanje (stopa zaposlenosti)	57%	59%	75%
2. Istraživanje i razvoj (% BDP-a koji se ulaže u I&R)	0,75%	1,4%	3%
3. Klimatske promjene / energija			
3a. Smanjenje emisije stakleničkih Plinova (u odnosu na 1990.)	95,2%	106%	80%
3b. Udio obnovljivih izvora energije u ukupnoj potrošnji	13,8%	20%	20%
3c. Energetska učinkovitost		20% (9 192 TOE)	20% (1 474 000 TOE)
4. Obrazovanje			
4a. Udio populacije koji rano napuste školoavanje	4,1%	4,0%	10%
4b. Udio populacije u dobi 30-34 sa završenim tercijarnim obrazovanjem	24,5%	35%	40%
5. Siromaštvo / socijalna isključenost (broj siromašnih)	1 382 000	1 282 000	smanjiti za 20 milijuna

Slika 7. Vrijednost glavnih ciljeva za Republiku Hrvatsku (izvor: Tolić, 2015)

6.4. Postignuća regionalne politike u razdoblju od 2007. godine do 2013. godine

U razdoblju od 2007. godine pa sve do 2013. godine provođenjem regionalne politike postigle su se sljedeće stvari:

- Stvaranje radnih mjesta i rast u najsiromašnijim regijama Europske unije prihod se povećao, i došlo je do porasta BDP-a od 60,5% europskog prosjeka 2007. Na 62,7% 2010.
- Otvoreno je 769 900 novih radnih mjesta od 2007. do 2013.
- Ulaganje u ljude - oko 15 milijuna ljudi svake godine sudjeluje u projektima koji su sufinancirani od strane ESF-a na cijelom području Europske unije.
- Poticanje poduzetništva
 - 225 560 malih i srednjih tvrtki je primilo izravnu financijsku pomoć
 - 101 970 novih tvrtki je primilo novčanu potporu
 - Otvoreno je 274 000 radnih mjesta zahvaljujući tim malim i srednjim tvrtkama

- Veća ulaganja u istraživanje i razvoj
 - Podržana su 72 920 istraživačkih projekta
 - 35 125 novih stalnih istraživačkih radnih mjesta
- Poboljšanje zaštite okoliša
 - Došlo je do modernizacije vodoopskrbnog sustava i sada ga koristi 4.2 milijuna građana
 - 11 050 projekata je donijelo većoj održivosti gradova i većih mjesta
- Modernizacija transporta - 1800 kilometara cestovne i 1 355 kilometara željezničke infrastrukture

6.5 CLLD pristup razvoju regija

CLLD, eng. Community Led Local Development, iliti lokalni razvoj pod vodstvom zajednice je metoda koja na lokalnoj razini uključuje partnere (predstavnici civilnog društva i lokalni gospodarski dionici) koji pomažu u kreiranju i provedbi integrirane lokalne strategije. Kreiranje i provedba integrirane lokalne strategije pomaže područjima na koje se strategije usmjere da naprave pomak prema gospodarskom razvoju te održivoj budućnosti.

Nadalje, CLLD se provodi putem multisektorskih strategija lokalnog razvoja te je glavni cilj CLLD – a učinkovitiji Leader za potporu inovacijama i lokalnom upravljanju.

CLLD je:

- fokusiran na određeno sub-regionalno područje
- vođen zajednicom, odnosno lokalnom akcijskom grupom (LAG) u kojoj su zastupnici lokalnih javnih i privatnih društveno-gospodarskih interesa te u kojoj pri donošenju odluka ni javna vlast niti ijedna pojedinačna interesna skupina ne smije imati više od 49% glasačkih prava
- provodi se temeljem integralne i višesektorske područno utemeljene lokalne razvojne strategije
- odražava lokalne potrebe i potencijale te u lokalni kontekst unosi inovativnost, umrežavanje i suradnju.

CLLD se u Republici Hrvatskoj počeo provoditi 2014. godine, a sama provedba će trajati do 2020. godine. U početku se CLLD provodio putem Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj dok se u kasnijoj fazi uključio i Europski fond za pomorstvo i ribarstvo.

6.5.1. Načela CLLD – a

8 načela CLLD – a su:

1. Razvoj utemeljen na značajkama lokalnog područja
2. Pristup odozdo prema gore – prema stvarno iskazanim potrebama lokalnih dionika
3. Lokalno javno – privatna partnerstva – provedba putem Lokalnih akcijskih grupa (LAG)
4. Inovativan pristup lokalnom razvoju
5. Integrirani i multisektorski pristup
6. Umrežavanje
7. Suradnja
8. De- centralizirana administracija (isporuka projekata preko Lag- ova).

6.5.2. Ciljevi CLLD – a

Glavni cilj CLLD – a je Leader napraviti učinkovitijim za potporu inovacijama i lokalnom upravljanju.

Konkretnije, ostali ciljevi CLLD – a su:

- Jačanje uloge Lokalnih razvojnih strategija kao centralnog alata za razvoj – oblikovanje i implementaciju (uključivo i poboljšanje monitoringa i evaluacije lokalnog razvoja)
- Jačanje LEADER pristupa integralnom razvoju lokalnih područja
- Jačanje slobode LAG-ova u odabiru projekata koji se najbolje uklapaju u njihove razvojne strategije
- Jasna podjela zadaća između nadležnih tijela i LAG-ova (ovisno o odabranom modelu provedbe)
- Veći fokus na animaciju i jačanje kapaciteta (posebno tijekom pripreme LRS)
- Jačanje partnerskog/participacijskog pristupa - posebno privatnog sektora (civilni i gospodarski)

- Racionalizacija transnacionalne suradnje - prema konkretnim i jasno definiranim potrebama
- Jačanja alata umrežavanja između LAG-ova (nacionalno) i na razin EU - sinergija nacionalnih instrumenata umrežavanja s drugim ESI fondovima (financiranje aktivnosti iz više izvora/fondova)
- Omogućavanje ruralnim područjima provedbu stvarno integriranih i multisektorskih, multidisciplinarnih strategija za financiranje razvoja iz svih ESI fondova (podloga za multiizvorsko financiranje) bez obzira na veličinu/snagu područja
- Poboljšanje ruralno - urbanih i ruralno - obalnih veza
- Poboljšanje intervencija koje se odnose na društvena pitanja na područjima provedbe LEADER programa (teritoriju LAG-ova).

7. Zaključak

U ovom završnom radu istražen je koncept regionalne politike Republike Hrvatske, kao i problemi koji proizlaze iz toga. Također, ukazano je na važnost razvoja politike regionalnog razvoja kao i na važnost razumijevanja obilježja, ciljeva i načela politike regionalnog razvoja. Pristup regionalizaciji te podjela na regije Republike Hrvatske.

Usprkos tome što sve dosadašnje politike regionalnog razvoja nisu uspjele uravnotežiti razvijenost njenih regija, Republika Hrvatska već nekoliko godina aktivno radi na regionalnom razvoju kroz korištenje Europskih fondova te razvoju i primjeni Leader programa kroz koji se želi razviti ruralnu i regionalnu ekonomiju. Leader programu uvelike pomaže i CLLD, lokalni razvoj pod vodstvom zajednice, koji ima za cilj da Lider program napravi učinkovitijim za potporu inovacijama i lokalnom upravljanju. Republika Hrvatska svjesna je važnosti i koristi od provođenja CLLD-a, stoga se isti počeo provoditi u Republici Hrvatskoj 2014. godine te pomaže u gospodarskom razvoju i razvoju održive budućnosti. Kroz sam razvoj, korištenje i primjenu Leader programa, Republika Hrvatska pokušava smanjiti ogromne razlike u teritorijalnoj razvijenosti kako bi omogućila stanovnicima manje razvijenih krajeva bolji i kvalitetniji život.

Nažalost, u Republika Hrvatska još uvijek nije uspjela smanjiti izuzetno veliki jaz između razvijenih i nerazvijenih regija koji se produbljuje, umjesto da se smanjuje. Stoga se može zaključiti da se regionalna politika Republike Hrvatske mora decentralizirati i implementirati na razini županija. Isto tako važno je uskladiti provedbu regionalne i ruralne politike, ojačati CLLD pristup kako bi se dobili što bolji rezultati i kako bi cjelokupna ekonomija Republike Hrvatske rasla.

8. Popis literature

Knjige

1. Grahovac, P. (2000.) Razvitak poljoprivrede u Hrvatskoj
2. Jovančević, R., Kovačević, Z., Obadić, A., Pašalić, Ž., Skala, Ž., Tica, J. (2003.): Hrvatski gospodarski razvoj
3. Tolić, S., Brechelmacher, D., Ivanković, D., Jelić, D., Kralik, I., Margeta, V., Maurović Koščak, L., Ranogajec, Lj., Jurić, I., Vukojević, L. (2013.): Ruralni razvoj i ruralna ekonomija
4. V. Čavrak (2011.) Gospodarstvo Hrvatske –poglavlja „ Regionalna politika i regionalne nejednakosti u Hrvatskoj, i „Strukturne promjene suvremenog hrvatskog gospodarstva“.
5. P. Grahovac (2000.) : Razvitak poljoprivrede u Hrvatskoj

Internet

1. <http://www.hrleksikon.info/definicija/regionalizacija.html> (pristupljeno: 14.09.2016.)
2. <http://www.hr/hrvatska/geografija> (pristupljeno: 14.09.2016.)
3. <http://www.croatia.eu/article.php?lang=1&id=12> (pristupljeno: 14.09.2016.)
4. <http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/127788.html> (pristupljeno: 14.09.2016.)
5. http://www.obz.hr/images/panonska_500.jpg (pristupljeno: 15.09.2016.)
6. http://www.obz.hr/hr/pdf/2013/4_sjednica/03- Informacija_o_problematiki_statisticke_podjele_i_politike_regionalnog_razvoja_RH.pdf(pristupljeno: 14.09.2016.)
7. <http://www.agroklub.com/agropedija/zemljopisni-polozaj-klimatski-uvjeti/prostorne-regije-2/> (pristupljeno: 14.09.2016.)
8. http://www.odraz.hr/media/113825/regionalni%20razvoj%20u%20hrvatskoj_dokumenti.pdf (pristupljeno: 14.09.2016.)
9. <http://www.lmh.hr/o-nama> (pristupljeno:14.09.2016.)
10. <http://www.hmrr.hr/hr/leader/hrvatski-lagovi/> (pristupljeno: 14.09.2016.)

11. <http://www.hmrr.hr/hr/leader/populacijski-trendovi-hrvatskih-lag-ova/>(pristupljeno: 14.09.2016.)
12. <https://razvoj.gov.hr/fond-za-sufinanciranje-provedbe-eu-projekata-na-regionalnoj-i-lokalnoj-razini-za-2015-godinu/3192>(pristupljeno: 14.09.2016.)
13. http://ec.europa.eu/regional_policy/hr/policy/what/investment-policy/ (pristupljeno: 14.09.2016.)
14. http://ec.europa.eu/regional_policy/hr/policy/what/key-achievements/(pristupljeno: 14.09.2016.)
15. <http://www.lmh.hr/leader-clld/clld/>(pristupljeno: 15.09.2016.)
16. <http://www.odraz.hr/hr/nase-teme/lokalni-razvoj/lokalni-razvoj-voden-zajednicom> (pristupljeno: 15.09.2016.)

9. Sažetak

U ovom radu obrađena je tema: *Politika* regionalnog razvoja Republike Hrvatske. U radu, koji se sastojao od četiri dijela, su se pobliže objasnile regije Republike Hrvatske te regionalni razvoj kao i regionalna nejednakost u Republici Hrvatskoj. Na samom početku objašnjeni su pojmovi regije, regionalizacije te regionalne podjele unutar Republike Hrvatske. Potom se obradila regionalna politika Republike Hrvatske te se došlo do ključne teze – regionalne nejednakosti koja ima veliki negativan utjecaj na ekonomiju Republike Hrvatske te postaje sve veći problem pogotovo u ruralnim dijelovima Republike Hrvatske. Također, u radu se dotaknula i integracija Hrvatske u Europsku uniju koja je omogućila Hrvatskoj korištenje raznih sredstava putem projekata i fondova Europske unije. Najveće pogodnosti koje je Hrvatska dobila ulaskom u Europsku uniju, a omogućile su Hrvatskoj razvoj kao i poboljšanje gospodarstva te stvaranje održive budućnosti, su razvoj i primjena Leader programa te CLLD metode na regije.

Ključne riječi: regija, regionalni razvoj, regionalna nejednakost

10. Summary

This paper deals with: Regional Policy of the Republic of Croatia. In the paper, which consists four parts, are given descriptions and explanations about regions in Republic of Croatia, regional development and regional inequality in Croatia. At the beginning the terms like region, regionalization and regional divisions within Croatia are explained. Then the focus of the paper become regional policy of the Republic of Croatia and the key point – regional disparities, which have a large negative impact on the economy of Croatia, and is becoming an increasing problem especially in rural parts of Croatia. Also, in one part of the paper the subject is Croatian integration into the European Union that enabled Croatia to use various resources through projects and EU funds. The greatest benefits that Croatia was given by entering the European Union, and which have enabled the development of Croatia as well as improving the economy and creating a sustainable future, are the development and implementation of the Leader program and CLLD method on regions.

Key words: region, regional development, regional inequality

11. Popis slika

Slika 1. Tri hrvatske NUTS 2 regije.....	10
Slika 2. Dvije hrvatske NUTS 2 regije.....	10
Slika 3. Načela LEADER pristupa.....	20
Slika 4. Definicija lokalne akcijske grupe: pristup temeljen na osobitostima područja.....	23
Slika 5. Karta Hrvatskih LAG- ova	24
Slika 6. Ukupna izdvajanja Europske Unije	26
Slika 7. Vrijednost glavnih ciljeva za Republiku Hrvatsku	27

TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera

Poljoprivredni fakultet u Osijeku

Završni rad

POLITIKA REGIONALNOG RAZVOJA U RH

REGIONAL ECONOMIC DEVELOPMENT POLICY IN REPUBLIC OF CROATIA

Sladana Zarić

Sažetak: U ovom radu obrađena je tema: Politikaregionalnog razvoja Republike Hrvatske. U radu, koji se sastojao od četiri dijela, su se pobliže objasnile regije Republike Hrvatske te regionalni razvoj kao i regionalna nejednakost u Republici Hrvatskoj. Na samom početku objašnjeni su pojmovi regije, regionalizacije te regionalne podjele unutar Republike Hrvatske. Potom se obradila regionalna politika Republike Hrvatske te se došlo do ključne teze – regionalne nejednakosti koja ima veliki negativan utjecaj na ekonomiju Republike Hrvatske te postaje sve veći problem pogotovo u ruralnim dijelovima Republike Hrvatske. Također, u radu se dotaknula i integracija Hrvatske u Europsku uniju koja je omogućila Hrvatskoj korištenje raznih sredstava putem projekata i fondova Europske unije. Najveće pogodnosti koje je Hrvatska dobila ulaskom u Europsku uniju, a omogućile su Hrvatskoj razvoj kao i poboljšanje gospodarstva te stvaranje održive budućnosti, su razvoj i primjena Leader programa te CLLD metode na regije.

Ključne riječi: regija, regionalni razvoj, regionalna nejednakost

Summary: This paper deals with: Regional Policy of the Republic of Croatia. In the paper, which consists four parts, are given descriptions and explanations about regions in Republic of Croatia, regional development and regional inequality in Croatia. At the beginning the terms like region, regionalization and regional divisions within Croatia are explained. Then the focus of the paper become regional policy of the Republic of Croatia and the key point – regional disparities, which have a large negative impact on the economy of Croatia, and is becoming an increasing problem especially in rural parts of Croatia. Also, in one part of the paper the subject is Croatian integration into the European Union that enabled Croatia to use various resources through projects and EU funds. The greatest benefits that Croatia was given by entering the European Union, and which have enabled the development of Croatia as well as improving the economy and creating a sustainable future, are the development and implementation of the Leader program and CLLD method on regions.

Key words: region, regional development, regional inequality

Datum obrane: 28.9.2016.